

OCENA DZIAŁALNOŚCI I ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA SAMORZĄDÓW BADANIE OPINII PUBLICZNEJ

Badanie dotyczące **oceny działalności i finansowania samorządów** zostało przeprowadzone przez agencję badawczą PBS Sp. z o. o. dla **Związku Miast Polskich**. Celem badania było poznanie opinii Polaków na temat działalności samorządów, oczekiwań społeczności lokalnych odnośnie rozwoju ich gmin i kto ich zdaniem powinien być za ten rozwój odpowiedzialny.

Badanie zrealizowano w maju 2013 roku metodą telefonicznych, standaryzowanych wywiadów kwestionariuszowych, wspomaganych komputerowo (CATI) na ogólnopolskiej próbie losowo-kwotowej liczącej **1600 respondentów**. Badaniem zostali objęci pełnoletni mieszkańcy 16 województw w Polsce obu płci, z wykształceniem od niepełnego podstawowego do wyższego.

Prezentacja wyników badanie została podzielona na 5 bloków tematycznych:

Blok A: Wizerunek samorządów

Blok B: Podatki i inwestycje

Blok C: Usługi publiczne

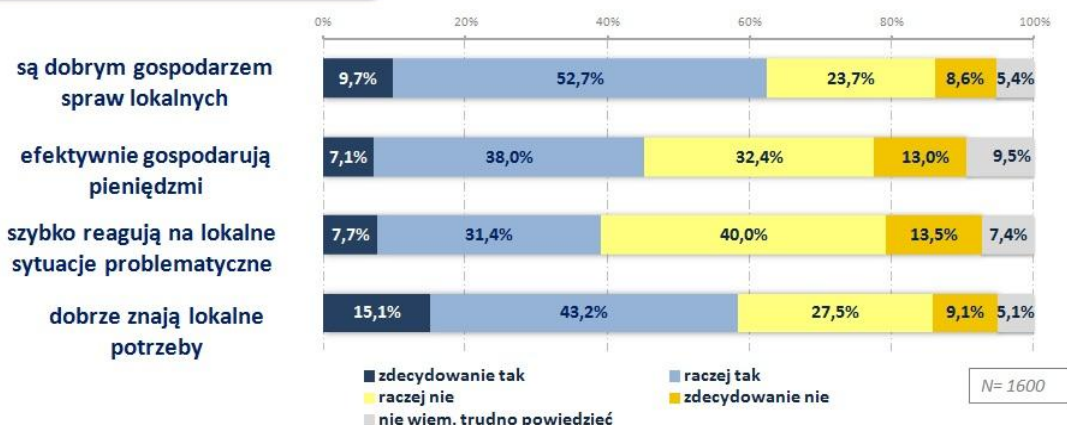
Blok D: Wykorzystanie środków Unii Europejskiej

Blok E: Wpływ parlamentarzystów i polityków na rozwój społeczności lokalnych

BLOK A: Wizerunek samorządów

Respondenci z całej Polski **pozytywnie ocenili działalność samorządów i ich wkład w rozwój społeczności lokalnych**. Ponad połowa ankietowanych jest zdania, że **samorządy są dobrym gospodarzem spraw lokalnych** (62,4% głosów), a także **dobrze znają lokalne potrzeby** (58,3% głosów). Praktycznie co drugi respondent uważa, że **samorządy efektywnie gospodarują pieniędzmi** (45,1% głosów).

Czy uważa Pan/i, że samorzady:

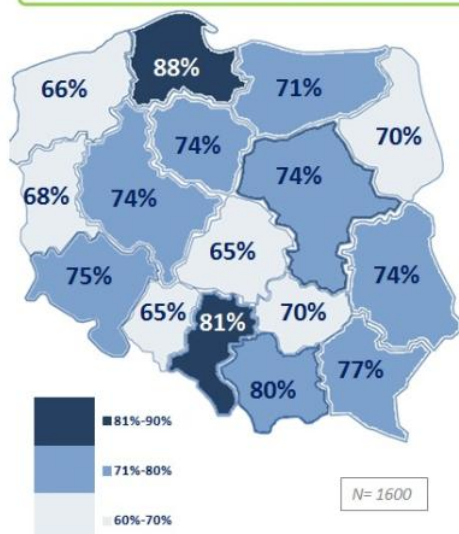

Polacy życzyliby sobie natomiast, aby samorzady szybciej reagowały na lokalne sytuacje problematyczne (53,5% ankietowanych). Jednak, jak pokazują odpowiedzi na kolejne pytania, społeczeństwo zdaje sobie sprawę z tego, że nie do końca od samorządów zależy tempo rozwiązywania lokalnych problemów.

Mieszkańcy wszystkich 16 województw wyraźnie dostrzegają rozwój swoich gmin. Aż **74,7% pozytywnych odpowiedzi wśród ogółu respondentów** na pytanie, **czy Polacy dostrzegają rozwój swojej gminy lub miasta** również potwierdza **dobrą opinię o działalności samorządów**. Najbardziej jest on dostrzegany przez mieszkańców czterech województw: **pomorskiego** (88%), **śląskiego** (81%), **małopolskiego** (80%) i **podkarpackiego** (77%). Jedynie 23,8% ankietowanych w skali kraju nie dostrzega rozwoju lokalnego.

Czy dostrzega Pan/i rozwój swojej gminy/miasta?

TAK: suma odpowiedzi: „zdecydowanie tak” i „raczej tak”

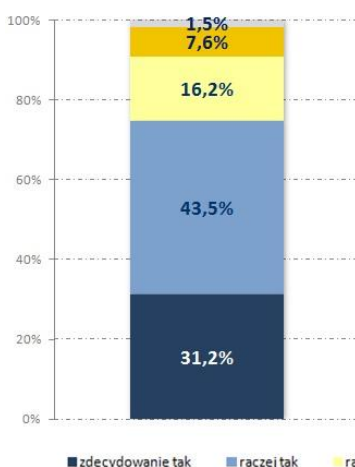
Czy powinien być on:

	SZYBSZY	TAKI JAK OBECNIE	WOLNIEJSZY	NIEWIEM
OGÓŁEM	65%	31%	2%	2%
dolnośląskie	66%	29%	2%	4%
kujawsko-pomorskie	68%	30%	0%	2%
lubelskie	74%	24%	0%	1%
lubuskie	78%	22%	0%	0%
łódzkie	83%	15%	0%	2%
małopolskie	76%	22%	1%	1%
mazowieckie	66%	31%	3%	1%
opolskie	62%	35%	0%	3%
podkarpackie	72%	24%	4%	0%
podlaskie	61%	33%	2%	3%
pomorskie	57%	37%	3%	3%
śląskie	50%	45%	3%	1%
świętokrzyskie	79%	18%	1%	2%
warmińsko-mazurskie	63%	28%	2%	7%
wielkopolskie	59%	35%	3%	2%
zachodniopomorskie	55%	42%	1%	2%

Osoby, które zadeklarowały, że wyraźnie widzą rozwój swojej gminy lub miasta, zapytano dodatkowo o tempo, w jakim powinien odbywać się ten proces. W opinii **65% tej grupy respondentów rozwój powinien być szybszy**. Takie zdanie **najczęściej** wyrażali mieszkańcy **woj. łódzkiego (83%), woj. świętokrzyskiego (79%) oraz woj. lubuskiego (78%)**.

Co ciekawe, prawie **co trzeci (31%)** respondent odpowiadający na to pytanie był zdania, że rozwój powinien **utrzymać się na dotychczasowym poziomie**. Za status quo najczęściej opowiadali się ankietowani z **woj. śląskiego (45%) oraz z woj. zachodniopomorskiego (42%)**, co wyraźnie wskazuje, że są oni zadowoleni z obecnego tempa rozwoju.

Czy dostrzega Pan/i rozwój swojej gminy/miasta?

Czy rozwój gminy/miasta związany jest z działalnością samorządów?

	ZDECYDOWANIE TAK	RACZEJ TAK	RACZEJ NIE	ZDECYDOWANIE NIE	TRUDNO POWIEDZIEĆ	
OGÓŁEM	17%	49%	21%	6%	7%	
ROZWÓJ GMINY/MIASTA	ZDECYDOWANIE TAK	32%	52%	6%	3%	6%
	RACZEJ TAK	10%	62%	20%	2%	6%
	RACZEJ NIE	9%	28%	44%	9%	10%
	ZDECYDOWANIE NIE	16%	17%	31%	28%	7%
	TRUDNO POWIEDZIEĆ	0%	10%	43%	19%	28%

Znaczna większość Polaków uważa, że to właśnie **działalność samorządów nadaje bieg rozwojowi miast i gmin wiejskich**. Takie zdanie ma aż **66% ankietowanych**.

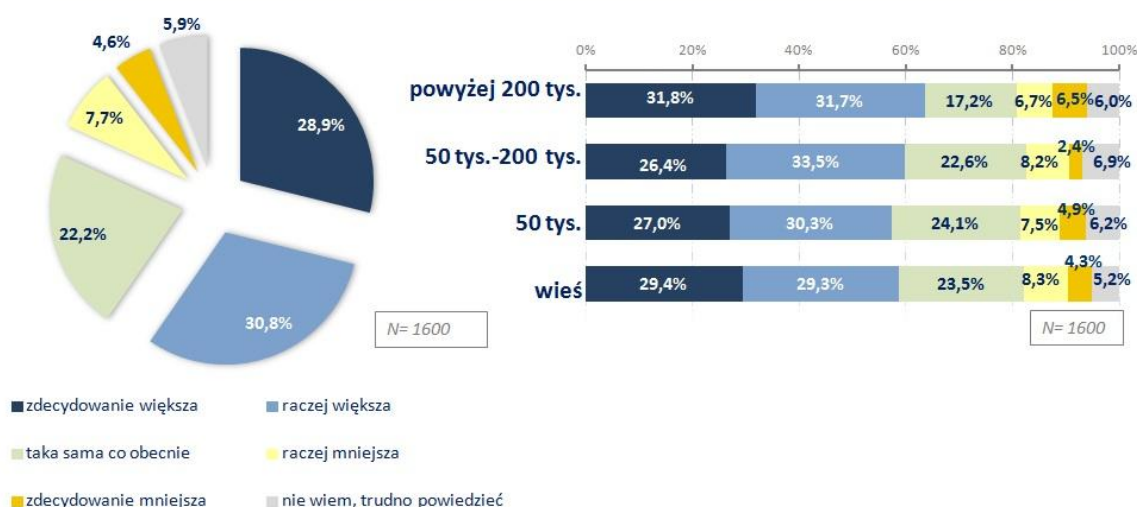
Przeciwnego zdania jest natomiast 27% Polaków.

Dodatkowo, badanie wychwyciło pewną zależność: im **bardziej mieszkańcy Polski dostrzegają rozwój swojej społeczności lokalnej, tym chętniej wiążą go z intensywną działalnością samorządów**. Tendencja ta działa także w drugą stronę: im mniej dostrzegają wspomniany rozwój, tym mniejsze widzą zaangażowanie samorządów.

BLOK B: Podatki i inwestycje

Jedynie 43% płaconych przez Polaków podatków wraca do budżetu ich gminy. Zdaniem **większości Polaków (aż 59,7%)** ten odsetek powinien być zdecydowanie **większy**. Ponad jedna piąta badanych (22,2%) chciałaby w tym zakresie **zachować status quo**, a jedynie **12,3%** uważa, że **do lokalnego budżetu powinno trafiać mniej pieniędzy**.

Tylko 43% Pana/i podatków wraca do gminy. Czy uważa Pan/i, że część podatków, która wraca do budżetu gminy powinna być:

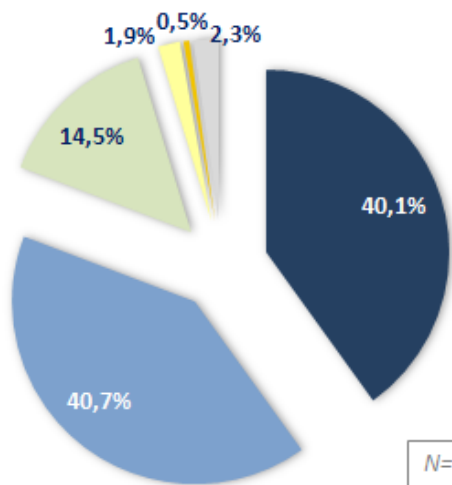
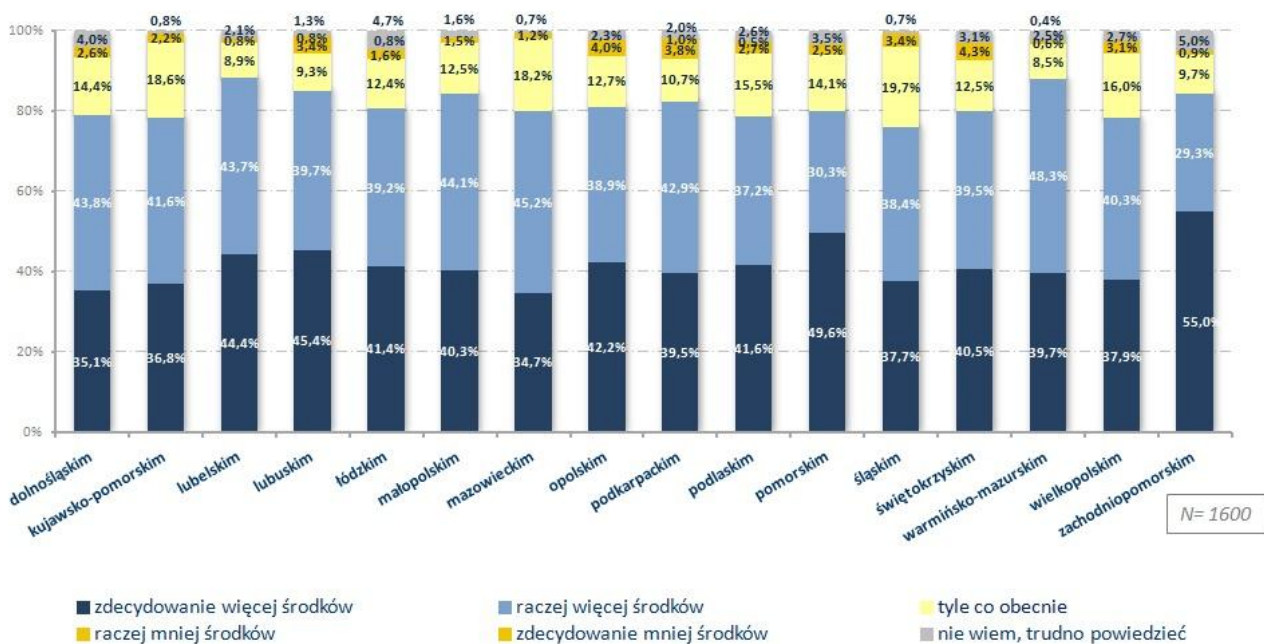
Jeśli spojrzeć, jak na to pytanie odpowiadają mieszkańcy pochodzący z miejscowości różnej wielkości, widać, że ich opinie są dość podobne. **Najbardziej liczną grupę zwolenników zwrotu większego odsetka podatków do budżetu gmin stanowią mieszkańcy największych polskich miast.** Tuż za nimi plasują się mieszkańcy miast od 50 do 200 tys. mieszkańców (59,9%) oraz mieszkańcy wsi (58,7%).

Respondenci w zdecydowanej większości oczekują także przeznaczenia większych środków finansowych na inwestycje. Takie zdanie reprezentuje aż **81% ankietowanych**. Tylko **14,5% jest zadowolona z obecnego poziomu wydatków**, a liczba tych, którzy chcieliby ich zmniejszenia jest znikoma.

Wielkość miejscowości nie ma większego znaczenia w formułowaniu opinii na temat dofinansowywania inwestycji lokalnych. Warto zaznaczyć jednak, że w miejscowościach od 50 do 200 tys. mieszkańców, panuje największe zadowolenie z obecnego poziomu inwestycji (23,2%).

Ciekawe dane przynosi analiza odpowiedzi w poszczególnych województwach. **O przeznaczenie większej ilości środków na inwestycje lokalne najczęściej postulują mieszkańcy woj. lubelskiego (88,1%), woj. warmińsko-mazurskiego (88%), woj. lubuskiego (85,1%), woj. małopolskiego (84,4%) i woj. zachodniopomorskiego (84,3%).** Natomiast **największe zadowolenie z poziomu inwestycji panuje w woj. śląskim (19,7%), woj. kujawsko-pomorskim (18,6%) oraz woj. mazowieckim (18,2%).**

Czy Pana/i zdaniem gmina/miasto, którym Pan/i mieszka powinna/o przeznaczyć na inwestycje:

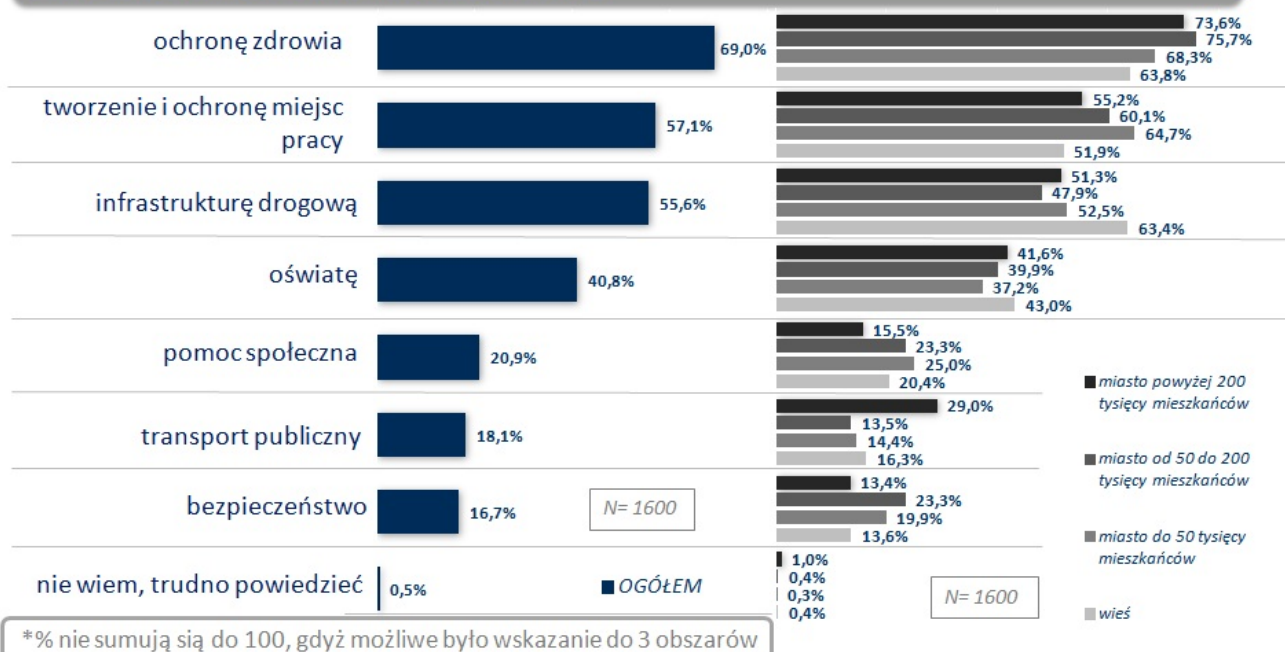

Wyraźnie widać, że zdanie Polaków zbieżne jest z opinią samorządów - społeczności lokalnym potrzebne są większe wpływy z podatków do budżetów lokalnych, a także znaczny zastrzyk finansowy na inwestycje.

- zdecydowanie więcej środków
- raczej więcej środków
- tyle co obecnie
- raczej mniej środków
- zdecydowanie mniej środków
- nie wiem, trudno powiedzieć

Gdyby doszło do zmiany przepisów ustawy o dochodach jednostek samorządowych, w wyniku której możliwe byłoby zwiększenie środków finansowych na inwestycje, Polacy najchętniej przeznaczyliby te dodatkowe pieniądze w pierwszej kolejności na: ochronę zdrowia (69%), na tworzenie miejsc pracy (57,1%) oraz na infrastrukturę drogową (55,6%). Na czwartym miejscu w rankingu celów inwestycyjnych znalazła się oświata (40,8%), a dalej kolejno: pomoc społeczna (20,9%), transport publiczny (18,1%) oraz bezpieczeństwo (16,7%).

Gdyby doszło do zmiany przepisów i więcej środków finansowych zostałyby w Pana/i gminie/mieście, to na co samorząd powinien je wydać?

Co ciekawe, **ochrona zdrowia** była wskazywana **najczęściej w większych miastach**: od 50–200 tys., mieszkańców (75,6%), a także powyżej 200 tys. mieszkańców (75,7%). Natomiast **infrastruktura drogowa** była zdecydowanie **najczęściej wskazywaną kategorią wśród mieszkańców wsi** (63,4%).

BLOK C: Usługi publiczne

Gdzie powinny zapadać kluczowe dla gminy lub miasta decyzje? Społeczeństwo jest w tej kwestii jednomyślne – na pewno nie powinny one być domeną władz centralnych. Choć władza centralna ma wizję rozwoju całego kraju i większe zasoby, to jedynie 3% Polaków chce jej powierzyć decyzje o rozwoju i przyszłości swojej najbliższej okolicy.

51% respondentów oczekuje współpracy władzy centralnej z samorządami w kwestii rozwoju lokalnego. Druga wyraźna grupa, stanowiąca 44%, jest zdania, że sprawy gmin i miast powinny być w 100% w gestii samorządów.

Pana/i zdaniem decyzje dotyczące rozwoju Pana/i gminy/miasta powinny zapadać:

51%

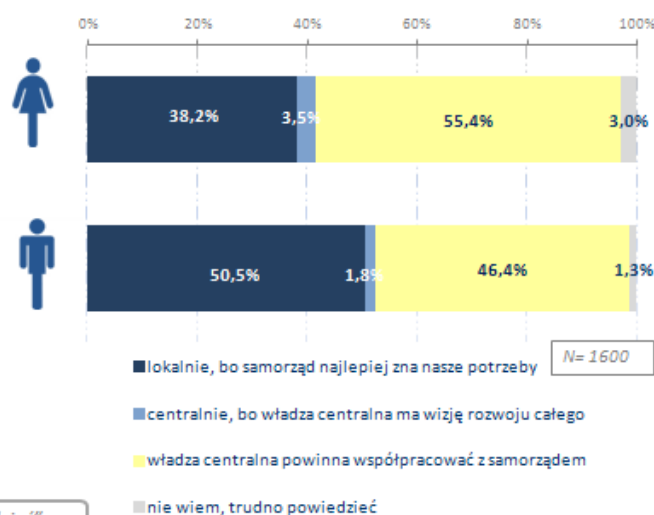
władza centralna powinna współpracować z samorządem

44%

lokalnie, bo samorząd lepiej zna nasze potrzeby

3%

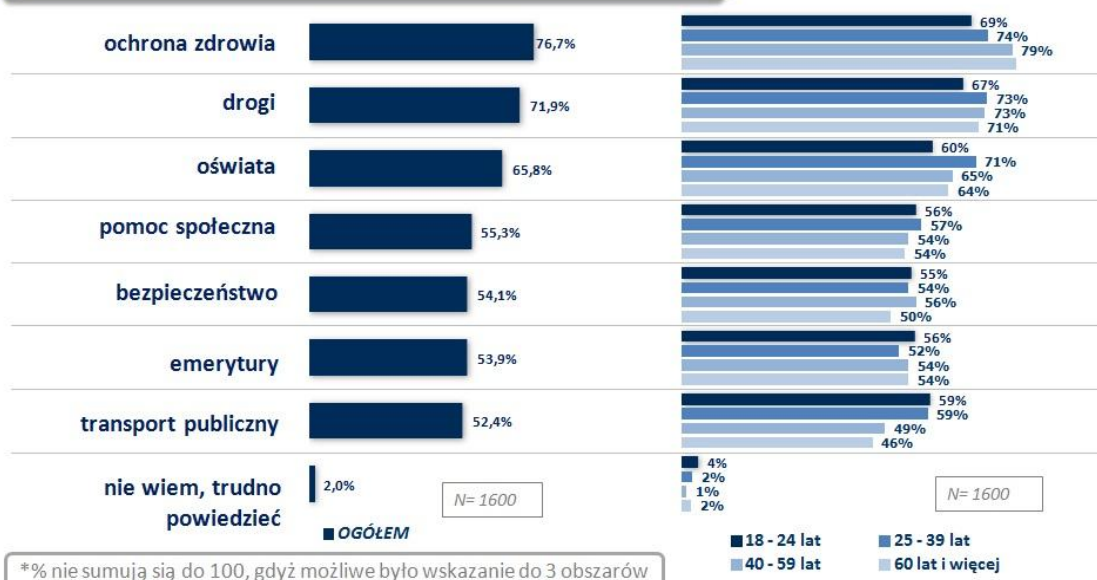
centralnie, bo władza centralna ma wizję rozwoju całego kraju i większe zasoby*

Ciekawe jest to, że nieco inaczej sprawę widzą kobiety i mężczyźni. Mężczyźni częściej opowiadają się za powierzeniem spraw lokalnych samorządom (decyzyjność samorządów 50,5%, współpraca z władzą centralną 46,4%), natomiast kobiety preferują wspólne działania samorządów i władzy centralnej (decyzyjność samorządów 38,2%, współpraca z władzą centralną 55,4%).

Zdaniem Polaków, obszarami, za które w pierwszej kolejności powinien odpowiadać samorząd lokalny są: ochrona zdrowia (76,7% głosów), infrastruktura drogowa (71,9%) oraz oświata (65,8%). Jak wyraźnie widać, dwa z najczęściej wskazywanych obszarów zbieżne są z lokalnymi celami inwestycyjnymi, jakich oczekują mieszkańcy Polski w przypadku zwiększenia wpływów do budżetów gmin i miast.

Za jakie obszary według Pana/i powinien odpowiadać samorząd:

*% nie sumują się do 100, gdyż możliwe było wskazanie do 3 obszarów

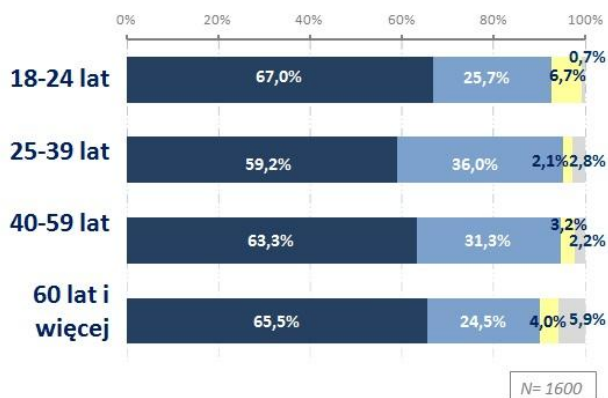
Za nieco mniej ważne z perspektywy odpowiedzialności samorządów, respondenci uznali: pomoc społeczną, bezpieczeństwo, emerytury oraz transport publiczny. Warto podkreślić, że w zależności od wieku odpowiedzi różniły się, co wskazuje na **nieco inne priorytety i doraźne potrzeby danych grup wiekowych**.

BLOK D: Wykorzystanie środków Unii Europejskiej

Podobnie, jak władze samorządowe, **większość Polaków – niezależnie od wieku – uważa, że pozyskanie środków unijnych powinno być dla samorządów ważnym priorytetem.**

Z którym ze stwierdzeń dotyczących pozyskiwania przez samorzady środków z UE najbardziej się Pan/i zgadza:

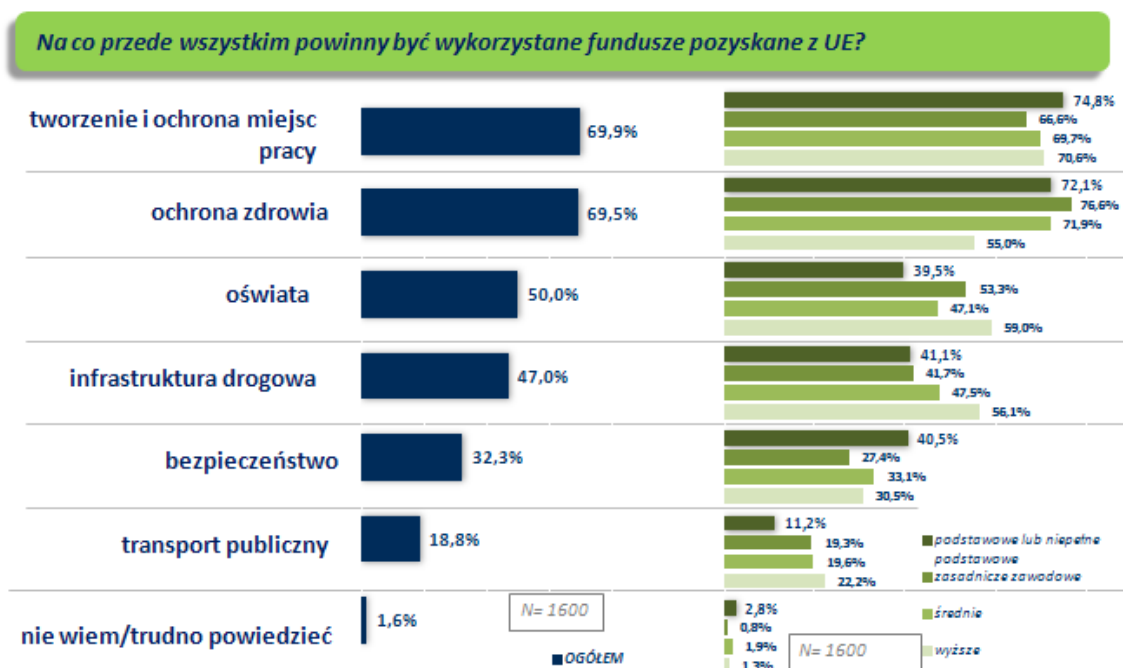
- 63%** pozyskiwanie funduszy z UE powinno być priorytetem samorządów
- 30%** władza lokalna nie powinna uzależniać rozwoju gminy/miasta od funduszy UE
- 4%** pozyskiwanie funduszy z UE jest nieważne, nie ma znaczenia dla rozwoju gminy/miasta

*pominięto odpowiedź „nie wiem, trudno powiedzieć”

Takiego zdania jest 63% społeczeństwa, z czego fundusze unijne w kategoriach priorytetu postrzegane są stosunkowo najczęściej przez najmłodszą i najstarszą grupę wiekową wyróżnioną w badaniu. Co trzeci badany (30%) uważa natomiast, że władza lokalna nie powinna uzależniać rozwoju gminy lub miasta od wsparcia ze strony UE. Jedynie 4% uważa, że środki unijne nie mają żadnego znaczenia dla rozwoju lokalnej społeczności. Wyniki te wskazują, że większość polskiego społeczeństwa ma świadomość wagi dotacji z UE dla rozwoju Polski lokalnej.

Polacy chcieliby, aby fundusze pozyskane w ramach programów operacyjnych Unii Europejskiej przeznaczane były przede wszystkim na: tworzenie i ochronę miejsc pracy (69,9%), ochronę zdrowia (69,5%) oraz oświatę (50%).

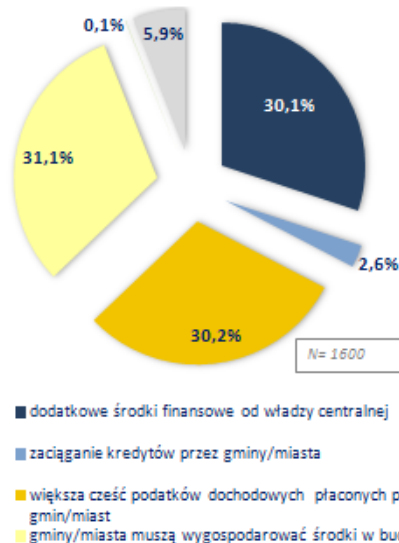
Te trzy kategorie były wskazywane najczęściej niezależnie od poziomu wykształcenia respondentów. Warto dodatkowo przypomnieć, że ochrona zdrowia i oświata zostały wcześniej wskazane jako priorytetowe zadania samorządów. Na dalszych miejscach znalazły się: infrastruktura drogowa (47%), bezpieczeństwo (32,3%) i transport publiczny (18,8%).

Aby pozyskać fundusze unijne, samorzady najpierw muszą wyłożyć część środków finansowych z budżetu gminy. Z jakiego źródła miałyby pochodzić pieniądze na to współfinansowanie? Zapewnienie środków potrzebnych do pozyskania funduszy UE, powinno - zdaniem Polaków - odbywać się poprzez dofinansowanie pochodzące z budżetu centralnego – tak łącznie uważa aż 60,3% społeczeństwa.

Z tej grupy badanych połowa osób (30,1%) uważa, że władza centralna powinna na ten cel wygospodarować dodatkowe pieniądze, natomiast reszta grupy (30,2%) postuluje transfer większej części podatku dochodowego płaconego przez mieszkańców gmin z budżetu centralnego do budżetu lokalnego. Za ostatnią opcją najczęściej głosowali mieszkańcy dużych miast.

Jedna trzecia całego społeczeństwa (31,1%) uważa natomiast, że gminy same powinny wygospodarować środki w ramach budżetu, którym dysponują, aby pozyskać dofinansowanie z UE.

Aby pozyskać fundusze, samorządy muszą wyłożyć część środków. Z jakich źródeł powinno być to finansowane?

	WŁADZA CENTRALNA	KREDYTY	CZĘŚĆ PODATKÓW	OBCYNY BUDŻET	NIE WIEM
OGÓŁEM	30%	3%	30%	31%	6%
POWYŻEJ 200 TYS.	22%	1%	41%	30%	5%
50 TYS. – 200 TYS.	34%	3%	31%	26%	6%
DO 50 TYS.	31%	3%	26%	35%	4%
WIEŚ	32%	3%	26%	31%	8%

Dzięki pozyskanym funduszom unijnym udało się zrealizować wiele inwestycji koniecznych do dalszego rozwoju Polski lokalnej, co dostrzegają ankieterzy. Jedno jest jednak pewne - **Polacy nie chcą, aby samorządy zadłużały się, aby pozyskiwać fundusze unijne**. Takie rozwiązanie preferowało jedynie 2,6% ankieterów.

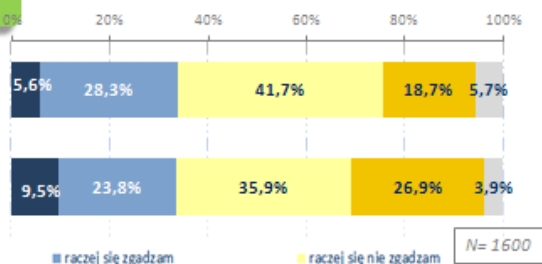
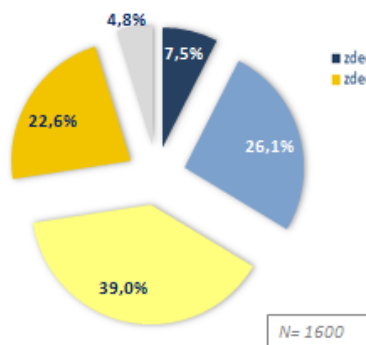
BLOK E: Wpływ parlamentarzystów i polityków na rozwój społeczności lokalnych

Władza centralna nie dostała od ankieterów mandatu na samodzielne zarządzanie rozwojem lokalnym. Jak wobec tego Polacy postrzegają rolę parlamentarzystów i polityków w rozwoju lokalnych społeczności?

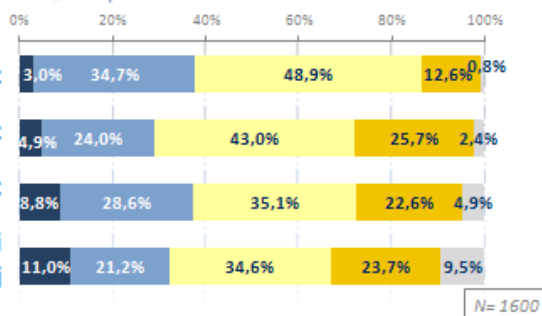
Jeśli chodzi o prawodawstwo, społeczeństwo dało parlamentarzystom żółtą kartkę. Ponad 60% respondentów uznało, że parlamentarzyści nie tworzą prawa, które sprzyja rozwojowi Polski lokalnej. Najbardziej krytyczni w tym względzie byli młodzi Polacy oraz ci w wieku średnim.

W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem:

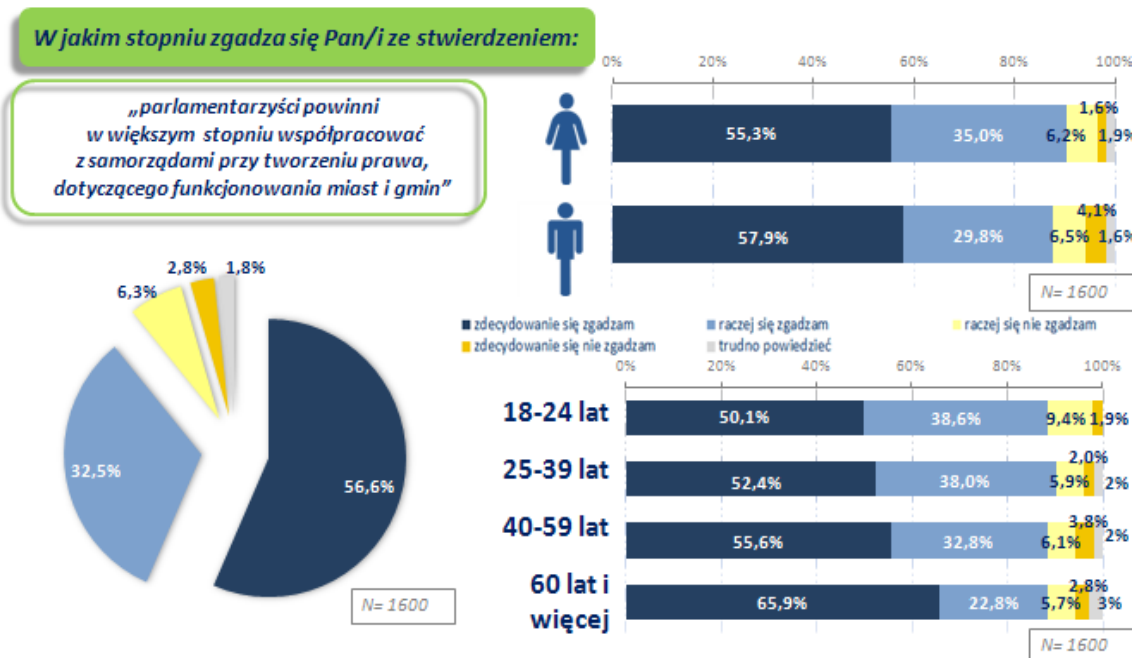
„parlamentarzyści tworzą prawo, które sprzyja rozwojowi społeczności lokalnych”

18-24 lat
25-39 lat
40-59 lat
60 lat i więcej

Co więcej, **aż 89%** badanych uznało, że **parlamentarzyści powinni w większym stopniu współpracować z samorządami przy tworzeniu prawa, dotyczącego funkcjonowania gmin miejskich i wiejskich**. Jest to także kolejny dowód na to, że Polacy oczekują działań konsyliacyjnych i współpracy władzy centralnej z samorządami.

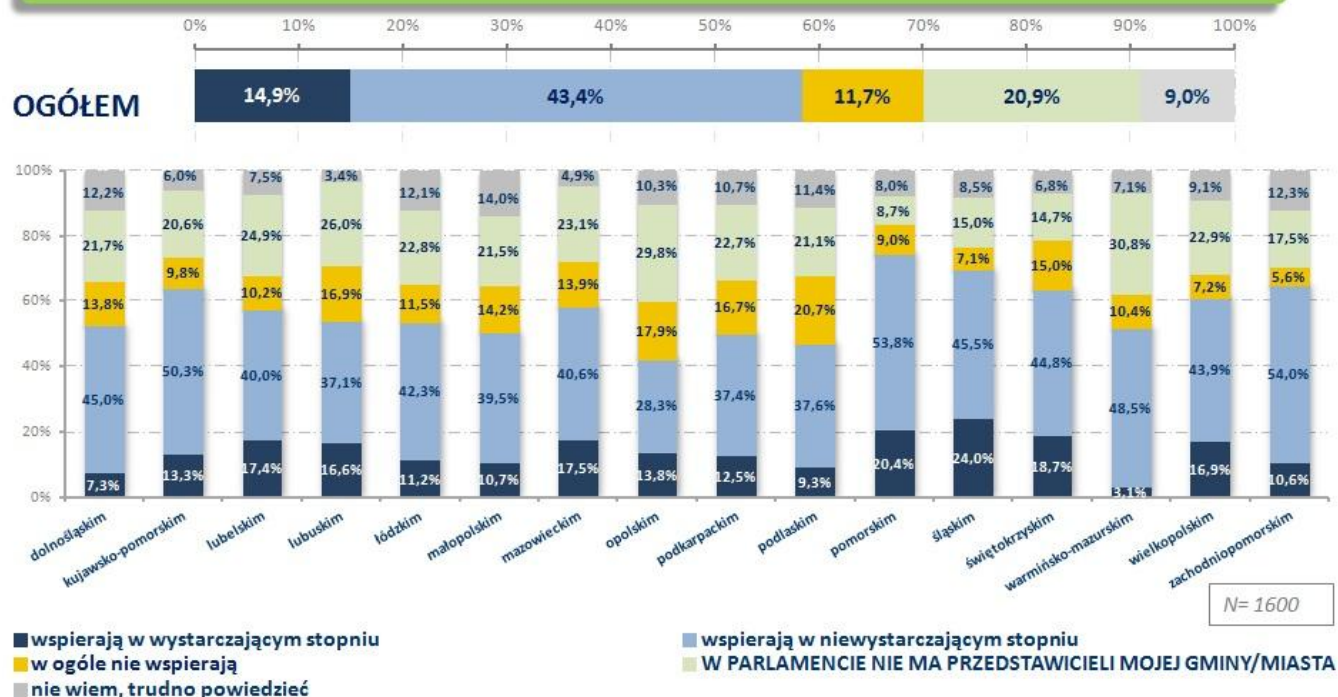

Znacząca większość Polaków uważa, że Parlament robi zdecydowanie za mało w zakresie rozwoju Polski lokalnej – tak łącznie uważa aż 76% ankietowanych.

Ponad połowa społeczeństwa (55,1%) uważa, że parlamentarzyści powinni bardziej wspierać rozwój Polski lokalnej – z czego dla 43,4% Polaków wsparcie ze strony Parlamentu jest zdecydowanie niewystarczające, a 11,7% zupełnie go nie widzi.

Ciekawą i dość liczną grupą (20,9%) respondentów są osoby, które uważają, że gdy w Parlamencie nie ma przedstawicieli ich gmin lub miasta, to ich głos na arenie ogólnopolskiej nie jest reprezentowany. Są to mieszkańcy głównie województw: **warmińsko-mazurskiego (30,8%), opolskiego (29,8%) oraz lubuskiego (26%)**.

Czy uważa Pan/i, że posłowie/senatorowie z Pana/i gminy/miasta wspierają jej/jego rozwój?

Wśród Polaków są także i tacy, którzy uważają wkład przedstawicieli Sejmu i Senatu w rozwój społeczności lokalnych za optymalny. Grupa ta liczy jednak tylko **14,9%**; jest najliczniej reprezentowana przez mieszkańców **woj. śląskiego** (24%) oraz **woj. pomorskiego** (20,4%).

PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADANIA

Jak pokazują wyniki badania **oceny działalności i finansowania samorządów** – społeczeństwo zdaje sobie sprawę z tego, że samorzady nadają bieg rozwojowi polskich miast, miasteczek i wsi. Polacy ufają samorządom i doceniają ich wkład w rozwój swojej gminy.

Samorzady otrzymały także dobrą ocenę za znajomość lokalnych potrzeb i problemów oraz sprawne zarządzanie budżetem. Z tego powodu Polacy chcą, żeby to właśnie samorzady odpowiadały za kluczowe dla lokalnych społeczności obszary, takie jak ochrona zdrowia, infrastruktura, oświata, tworzenie i ochrona nowych miejsc pracy.

Tak dobrej oceny, jak samorządom, Polacy nie wystawili natomiast przedstawicielom władzy centralnej. Parlamentarzyści, jako twórcy ustawodawstwa i przedstawiciele instytucji wspierającej centralnie rozwój lokalny, dostali od Polaków żółtą kartkę, ale i szansę na poprawę - właśnie dzięki zacieśnieniu współpracy z samorządami. Badanie wyraźnie pokazało, że Polakom zależy na bardziej intensywnej i efektywnej współpracy władz centralnych z lokalnymi.

Rząd oraz Parlament mają bowiem wizję rozwoju całego kraju i większe zasoby finansowe, natomiast samorzady doskonale znają lokalne problemy i wiedzą, jak je efektywnie rozwiązywać.

Wyniki badania pokazują także, że większe zasoby finansowe są kluczową kwestią w realizacji oczekiwań obywateli. Polacy wyraźnie żądają zwiększenia środków finansowych na inwestycje, ponieważ chcą, aby ich lokalne społeczności rozwijały się co najmniej tak szybko, jak teraz.

Badanie potwierdziło więc to, o czym od dłuższego czasu mówią samorzady. **Polska potrzebuje pieniędzy na rozwój lokalny - na nowe inwestycje, w tym na wykorzystanie środków unijnych.** Mieszkańcy wszystkich 16 województw wiedzą, że bez dodatkowych środków utrzymanie dalszego wzrostu jest niemożliwe. Oczekiwanie zwiększenia środków na inwestycje lokalne jest tendencją obserwowaną z dużym nasileniem niemal w każdym województwie.

Jednym ze wskazywanych przez badanych sposobów pozyskania dodatkowych pieniędzy na inwestycje jest zwiększenie zwrotu podatków do budżetów gmin. Prawie 2/3 Polaków oczekuje, aby w budżecie lokalnym zostało znacznie więcej niż obecne 43% podatków płaconych przez mieszkańców danej gminy.